

Onderzoeksrapport Kinderen in de opvang

Augustus 2020

Inhoudsopgave

Inleiding

- Doelstellingen en output
- Aanleiding en context
- Definities – scope van het onderzoek
- Opzet onderzoek
- Toelichting op de enquêtes

Uitkomsten

- Enquête onder opvangorganisaties
- Enquête onder centrumgemeenten en verdieping uit duidingssessies

Conclusie en advies voor vervolg

Gespreksleidraad

Extra

- Aantal zwangere vrouwen in de opvang

Bijlagen

Inleiding

Doelstellingen en output

Dit onderzoek heeft de volgende **doelstellingen**:

1. Inzicht in het aantal kinderen in de opvang, zowel in de vrouwenopvang als de maatschappelijke opvang.
2. Inzicht in hoeverre men al bekend is met de 'normen'/het normenkader t.a.v. kinderen in de opvang.
3. Ontwikkeling van een gespreksleidraad als hulpmiddel om het gesprek op gang te brengen tussen gemeenten en opvangorganisaties over verbetering van de positie van kinderen in de opvang en hoe daarbij gebruik gemaakt kan worden van de kwaliteitseisen uit het normenkader.

Dit onderzoek heeft de volgende **output**:

- Dit rapport bevat naast de uitkomsten van het onderzoek ook een advies voor het vervolg, inclusief een gespreksleidraad.
- Doel van deze gespreksleidraad is dat centrumgemeenten en opvangorganisaties een handvat hebben om onderling het gesprek aan te gaan om de positie van kinderen in de opvang te bespreken en gezamenlijk te verbeteren.

Aanleiding en context

Behoeftte aan duidelijkheid over aantal kinderen in de opvang en de mate van bekendheid en gebruik van het bestaande normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang'

Aanleiding

- In september 2019 zijn er door de Tweede Kamer vragen gesteld aan de staatssecretaris en de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over het welzijn van kinderen in de maatschappelijke opvang en de vrouwenopvang. Aangespoord door recente berichtgeving spreken zij hun **zorg uit over het stijgende aantal kinderen in de opvang**. Dit wordt in verband gebracht met de krapte op de woningmarkt en de gebrekkige doorstroom vanuit de maatschappelijke en vrouwenopvang naar een huurwoning. Het versterken van de positie van kinderen in de opvang, zodat elk kind in een gezonde, veilige en zo thuis mogelijke omgeving kan opgroeien, wordt als uitgangspunt gezien. Het is onduidelijk hoeveel kinderen zich bevinden in de opvang, uit welke thuissituatie zij afkomstig zijn en in welke omstandigheden zij nu opgevangen worden. Er is behoefte aan betere cijfers en duiding van dit probleem.
- Daarnaast is er behoefte aan:
  - een indicatie van de mate waarin centrumgemeenten en opvangorganisaties met elkaar in gesprek zijn over de positie van kinderen in de opvang;
  - een inventarisatie in hoeverre centrumgemeenten bekend zijn met het **bestaande normenkader 'Kinderen in de vrouwenopvang'**, er al gewerkt wordt met de normen uit dit normenkader (in de opdrachtverlening richting vrouwenopvang en maatschappelijk opvang) en of er draagvlak is voor het hanteren van de normen uit dit normenkader in de toekomstige opdrachtverlening. Dit geeft een indicatie van de mate waarin centrumgemeenten en opvangorganisaties met elkaar in gesprek zijn over kinderen in de opvang.

Context

Dit onderzoek heeft plaats gevonden ten tijde van de **Corona-situatie**. Het effect van de intelligente lockdown op het aantal kinderen in de opvang is niet onderzocht is. Daardoor is het niet duidelijk of het aantal kinderen is gestegen of gedaald in deze periode.

Definities - Scope van het onderzoek

Kinderen in vrouwenopvang en maatschappelijke opvang

Onder **kinderen in de opvang** wordt in dit onderzoek verstaan:

'Alle minderjarige kinderen* (0 tot 18 jaar) die al dan niet met één volwassene in een maatschappelijke en/of vrouwenopvang verblijven.'

Onder de **vrouwenopvang** wordt in dit onderzoek verstaan:

'Organisaties voor vrouwenopvang bieden overal in Nederland opvang en hulp aan vrouwen - en hun eventuele kinderen - die slachtoffer zijn van huiselijk en eengerelateerd geweld, loverboys/jeugdprostitutie of mensenhandel. Zij kunnen tijdelijk in een vrouwenopvang-instelling verblijven en gebruik maken van basisvoorzieningen als crisisopvang, een individueel hulpverleningstraject, hulpverlening aan de kinderen en nazorg.' (Timmerman, 2013)

Onder de **maatschappelijke opvang** wordt in dit onderzoek verstaan:

'Onderdak en begeleiding voor personen die de thuissituatie hebben verlaten, al dan niet in verband met risico's voor hun veiligheid als gevolg van huiselijk geweld, en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.' (VNG, 2016)

De enquête is uitgezet onder alle leden van Valente. Echter, er zijn **ook opvangorganisaties die niet aangesloten zijn bij Valente**. In hoeverre er ook kinderen zijn in deze opvangorganisaties valt buiten de scope van dit onderzoek.

*: Hier vallen niet onder: kinderen in ambulante opvangsituaties en beschermd wonen voorzieningen. Hier valt wel onder: de zorg voor het ongeboren kind. Deze zorg valt onder de zorg voor de vrouw/moeder die verblijft in een opvangorganisatie.

Opzet onderzoek

Input opgehaald uit en besproken met het veld

Het onderzoek is begeleid door een begeleidingscommissie, bestaande uit een afvaardiging van VWS, VNG, gemeenten en Valente.

Toelichting op de enquêtes

Genoemde definities 'kinderen in de opvang' en het bestaande normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang' als basis voor de enquêtes, zowel voor VO als voor MO

In het onderzoek zijn een tweetal enquêtes uitgezet, één onder opvangorganisaties (alle leden van Valente) en één onder centrumgemeenten vrouwenopvang (VO) en maatschappelijke opvang (MO).

- In de enquête voor opvangorganisaties wordt op basis van de geformuleerde definities het aantal kinderen in de vrouwenopvang en maatschappelijke opvang over het gehele jaar 2019 uitgevraagd.
- In de enquête voor centrumgemeenten wordt gevraagd naar bekendheid met het bestaande normenkader 'Kinderen in de vrouwenopvang'. Dit normenkader is onderdeel van het kwaliteitskeurmerk 'Veiligheid in de vrouwenopvang'. In bijlage I is een beknopte beschrijving van het normenkader opgenomen.
- Op dit moment is er **geen normenkader voor kinderen in de maatschappelijke opvang**. Daarom worden in de enquête de normen uit het bestaande normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang' gehanteerd om **zowel voor de vrouwenopvang als ook voor de maatschappelijke opvang** te toetsen in hoeverre al met deze normen wordt gewerkt in de opdrachtverlening en in hoeverre er draagvlak is om de normen op te nemen in de opdrachtverlening.

In hoofdstuk 1 en 2 wordt nadere toelichting gegeven over de inhoud van en de respons op de enquêtes.

1. Enquête onder opvangorganisaties

- A. Opzet enquête en respons
- B. Uitkomsten

1A. Opzet enquête en respons

Aantal kinderen in de vrouwenopvang en maatschappelijke opvang bij Valente

- Onder **alle leden van Valente** is in de periode 19 mei tot en met 5 juni 2020 een enquête uitgezet om inzicht te krijgen in het aantal kinderen in zowel de vrouwenopvang als de maatschappelijke opvang over 2019 (peilperiode: 01-01-2019 tot en met 31-12-2019).
- Indien het niet mogelijk is om **een exact aantal** op te geven, is gevraagd om een **onderbouwde schatting** te geven. Er is benadrukt dat het opgeven van een exact aantal de voorkeur heeft boven het opgeven van een schatting.
- De **enquêtevragen en definities zijn voorafgaand getoetst bij zowel de begeleidingscommissie** als ook bij een **pilotgroep**, bestaande uit een drietal vrouwenopvang-organisaties en drietal maatschappelijke opvangorganisaties.
- De respons rate op de enquête wordt getoond in onderstaande tabel. In **bijlage II is een overzicht opgenomen van de opvangorganisaties** die de enquête hebben ingevuld.

	Aantal leden binnen Valente	Aantal opvangorganisaties enquête ingevuld	Respons rate
Vrouwenopvang	29	20	69%
Maatschappelijke opvang	42	27*	64%

- De uitkomsten zijn getoetst in de begeleidingscommissie en de twee duidingssessies.

1B. Uitkomsten VO en MO

Aantal kinderen in de vrouwenopvang en maatschappelijke opvang in 2019 - exclusief ambulante opvangsituaties

	Aantal opvangorganisaties dat enquête ingevuld heeft	Respons rate (aandeel binnen de leden van Valente)	Aantal in 2019
Vrouwenopvang	20	69%	3019 kinderen <i>(exact)</i>
Maatschappelijke opvang	27	64%	1859 kinderen <i>(waarvan 1675 exact en 184 op basis van schatting)</i>

Beeld uit duidingssessies: De aantallen zijn herkenbaar voor de deelnemers van de duidingssessies. Er is opgemerkt dat er **nieuw en gedifferentieerd aanbod** voor kinderen in de opvang wordt gecreëerd en dat middelen anders ingezet worden.

Enkele genoemde onderwerpen in de duidingssessies zijn: **maatwerk in de wijk, focus op vóórkomen in plaats van uitstromen en het gebruik van digitale middelen**. Deelnemers adviseren om dit in een volgend of aanvullend onderzoek en in de uitvraag van de basisset van Valente mee te nemen.

2. Enquête onder centrumgemeenten en 3. Verdieping uit duidingssessies

- A. Opzet en respons
- B. Uitkomsten

2A. Opzet en respons

83% van centrumgemeenten VO en 79% van centrumgemeenten MO vulde enquête in

- Onder alle centrumgemeenten vrouwenopvang en maatschappelijke opvang is in de periode 19 mei tot en met 5 juni een enquête uitgezet om inzicht te krijgen in:
  - Subvraag 1:** In hoeverre is er aandacht bij centrumgemeenten voor kinderen in zowel de vrouwenopvang als in de maatschappelijke opvang?
  - Subvraag 2:** In hoeverre is men bekend met het bestaande normenkader 'kinderen in de opvang'*?
  - Subvraag 3:** In hoeverre is er draagvlak voor dit normenkader?
  - Subvraag 4:** Met welke van deze 'normen' wordt er nu al gewerkt in de opdrachtverlening?
- De formuleringen van enquêtevragen zijn **voorafgaand getoetst** bij zowel de begeleidingscommissie als ook bij een pilotgroep, bestaande uit een drietal centrumgemeenten.
- De respons rate op de enquête wordt getoond in onderstaande tabel. In **bijlage III is een overzicht opgenomen van de opvangorganisaties** die de enquête hebben ingevuld.

	Aantal centrumgemeenten totaal	Aantal centrumgemeenten enquête ingevuld	Respons rate
Centrumgemeenten vrouwenopvang (VO)	35	29	83%
Centrumgemeenten maatschappelijke opvang (MO)	43	34	79%

- De uitkomsten zijn getoetst in de begeleidingscommissie en twee duidingssessies. Hieruit blijkt dat er consensus is over dat de **onderzoeksuitkomsten representatief** zijn.

2B. Uitkomsten VO en MO

Ongeveer driekwart van de centrumgemeenten heeft op dit moment aandacht voor kinderen in de opdrachtverlening en is bekend met het normenkader

Bron: Enquête

- Van de **centrumgemeenten VO** geeft **86%** en van de **centrumgemeenten MO** geeft **71%** aan op dit moment **aandacht** te besteden aan **kinderen in de opvang**.
- De mate van bekendheid van het normenkader is hoog: van de **centrumgemeenten VO** geeft **93%** en van de **centrumgemeenten MO** geeft **85%** aan bekend te zijn met het genoemde normenkader.

Bron: Duidingssessies

- In de twee regio's is er **aandacht en draagvlak** voor het versterken van de positie van kinderen in de opvang. Alle deelnemers vinden het **perspectief van het kind** belangrijk en de impact die de context op het kind heeft. De vraag die hierbij gesteld wordt, is: **'Waar wordt het kind beter van?' De zorg voor het kind moet voorop staan** en de organisatie is hieraan volgend. Er wordt geprobeerd om zoveel mogelijk **maatwerk** te leveren voor gezinnen met kinderen in deze regio's.
- Uitgangspunt voor de deelnemers is het **voorkomen van kinderen in de opvang** en dat kinderen zoveel mogelijk in een thuissituatie kunnen wonen. Voor de deelnemers gaat het om **duurzame veiligheid** voor kinderen en daarbij wordt opvang als laatste interventie gezien.
- Er is onderscheid tussen **opvang en doorstroom** binnen zowel de vrouwenopvang als de maatschappelijke opvang. Kinderen die uit de vrouwenopvang of maatschappelijke opvang zijn uitgestroomd naar een (instellings)woning, worden vaak nog **ambulante begeleid**. Een aantal deelnemers van de duidingssessies is van mening dat daarom in de definitie ook de ambulante opvangsituatie meegenomen moet worden. Het gaat om het kind in een kwetsbare situatie.

2B. Uitkomsten VO en MO

Een kleiner gedeelte van de centrumgemeenten VO en MO heeft op dit moment (nog) geen aandacht voor kinderen in de opvang in de opdrachtverlening

- Genoemde redenen waarom **centrumgemeenten VO** (14%, n=3) op dit moment geen aandacht besteden aan kinderen in de opvang in de opdrachtverlening:
  - De aandacht voor het kind in de vrouwenopvang is **vanzelfsprekend**. De aanname is dat de professionals binnen de vrouwenopvang hieraan al aandacht besteden. Met deze reden is aandacht voor kinderen niet expliciet opgenomen in de opdrachtverlening. (n=2)
  - De focus in de opdrachtverlening ligt **op de vorm** waarin de zorg door de opvangorganisatie verleend wordt, niet op **de inhoudelijke invulling** van deze zorg. (n=1)
- Genoemde redenen waarom **centrumgemeenten MO** (29%, n=9) op dit moment geen aandacht besteden aan kinderen in de opvang in de opdrachtverlening:
  - In onze centrumgemeente vangen wij **geen kinderen** op in onze MO. (n=2)
  - Er is sprake van een **relatief laag aantal kinderen** in de MO, met deze reden is dit bij ons weinig onderwerp van gesprek. (n=2)
  - Er is oog voor kinderen, echter zijn er op dit moment **nog geen concrete afspraken** over kinderen in de opvang tussen centrumgemeenten en opvangorganisatie gemaakt. (n=2)
  - De focus in onze opdrachtverlening richting de MO ligt op **andere onderwerpen** dan de kinderen. (n=1)
  - De focus in opdrachtverlening ligt **meer op de vorm dan op de inhoudelijke invulling** (n=1)
  - De MO-organisatie in onze regio heeft **zelf de inhoudelijke invulling voor dit onderwerp voor rekening** genomen (n=1), wij hebben dit daarom niet opgenomen in de opdrachtverlening

2B. Uitkomsten VO

De wijze waarop er op dit moment al aandacht wordt besteed aan kinderen in de vrouwenopvang verschilt per centrumgemeente

Uit de enquête onder centrumgemeenten blijkt dat zij **meerdere werkwijzen** naast elkaar in zetten om **goede afspraken over kinderen in de vrouwenopvang te maken** o.a. **werken met het plan of hulp voor het kind**.

Uit de gegeven antwoorden ontstaat het beeld dat het per centrumgemeente verschilt of deze afspraken **expliciet** zijn opgenomen in inkoop- en/of verantwoordingseisen of dat deze **alleen onderwerp van gesprek** zijn tussen de opvangorganisaties en centrumgemeenten.

In onderstaande figuur zijn de antwoorden van centrumgemeenten gecategoriseerd in de twee meest genoemde categorieën.

2B. Uitkomsten MO

De wijze waarop er op dit moment al aandacht wordt besteed aan kinderen in de maatschappelijke opvang verschilt per centrumgemeente

Uit de enquête onder centrumgemeenten MO blijkt dat zij op **verschillende wijze aandacht hebben voor kinderen in de maatschappelijke opvang** o.a. **samenwerking met Veilig Thuis, hulpverlening voor het kind** en **aparte settingen voor gezinnen met kinderen**.

In onderstaande figuur zijn gegeven antwoorden van de centrumgemeenten verdeeld in deze categorieën.

Aparte setting voor gezinnen met kinderen

"De opvang van gezinnen is een apart perceel in de aanbesteding MO. Gezinnen en alleenstaanden worden **niet gezamenlijk opgevangen**."

"Omdat de crisisopvang voor gezinnen **altijd een eigen huis** betreft is de opvangomgeving relatief **rustig en veilig**."

"We proberen te realiseren dat kinderen niet in het gebouw moet verblijven waar ook de dag- en nachtopvang zijn, dit lukt helaas niet altijd, **er zijn onvoldoende zelfstandige woonunits**."

"We **hebben aparte moeder-kind plekken**. Daarnaast worden gezinnen met kinderen altijd opgevangen (ongeacht of er recht is). Ook gebeurt dat niet in de reguliere nachtopvang, maar in een **gezinsopvang**."

"Geen kinderen in de crisisopvang. Voor moeders met kinderen en zwangere vrouwen is er een **aparte opvang** ingericht. Daar werken **pedagogische medewerkers** binnen de vrouwenopvang en er is een **indoor-creche**."

Samenwerking keten

"Het gemeentelijke **daklozenloket werkt nauw samen** met de opvangorganisatie en **Veilig Thuis** om een verbetering te realiseren inzake de opvang van slachtoffers huiselijk geweld."

In het geval van (ongeboren) kinderen is de **wijkcoach betrokken** en zal indien nodig contact worden gezocht met **Veilig Thuis** of (ambulante) ondersteuning gericht op de begeleiding van ouder(s) en/of kinderen."

Hulpverlening kind

"Er wordt **preventieve jeugdhulp** geboden door een speciaal daarvoor aangestelde gezinsbegeleider of wordt vrijwel alle kinderen en ouders specialistische jeugdhulp geboden door een jeugdspecialist."

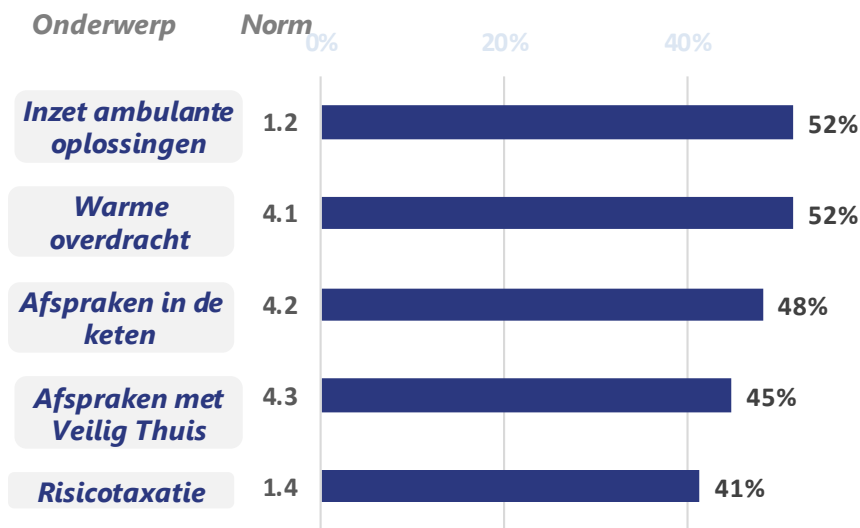
Kinderen in de opvang worden krijgen zelf los van de ouders ook **begeleiding als individuele cliënt**. Hiervoor wordt een methode gebruikt (momenteel: **Veerkracht**)

2B. Uitkomsten VO en MO

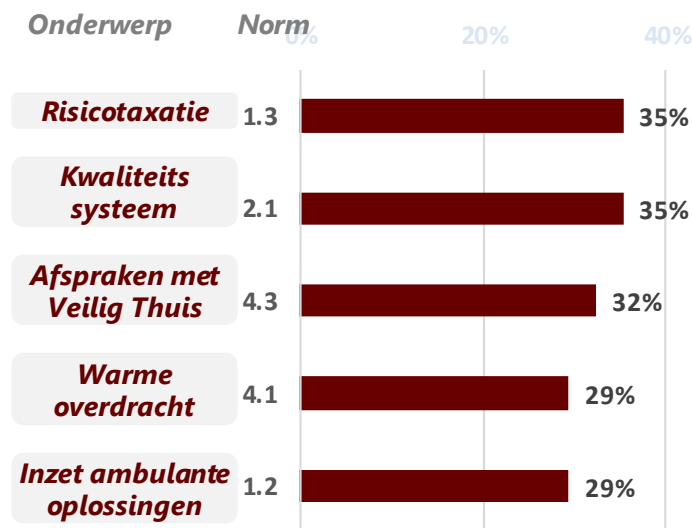
Met een deel van de normen uit het normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang' wordt op dit moment al gewerkt in de opdrachtverlening, waarbij de normen 1.2, 4.1 en 4.3 het hoogste scoren

De **normen 1.2, 4.1 en 4.3** komen terug in de top 5 voor zowel de vrouwenopvang (figuur 1) als ook de maatschappelijke opvang (figuur 2). N.B. Uit de enquête en de twee duidingssessies blijkt dat de normen meestal **niet expliciet** opgenomen worden in de opdrachtverlening, maar **wel impliciet onderwerp van gesprek** zijn. In bijlage V is een volledig overzicht van alle scores per norm opgenomen.

Figuur 1: Het aandeel centrumgemeenten VO dat aangeeft al te werken met betreffende norm in de opdrachtverlening richting VO (top 5)

Figuur 2: Het aandeel centrumgemeenten MO dat aangeeft al te werken met betreffende norm in de opdrachtverlening richting MO (top 5)

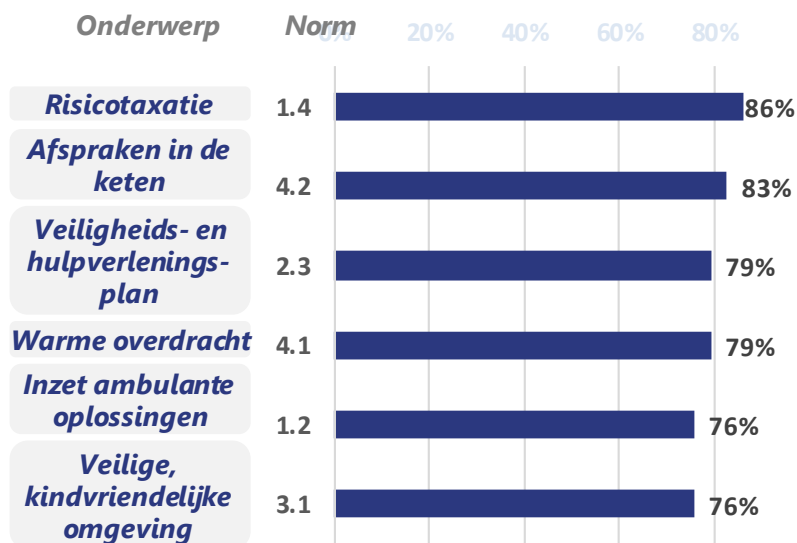

2B. Uitkomsten VO en MO

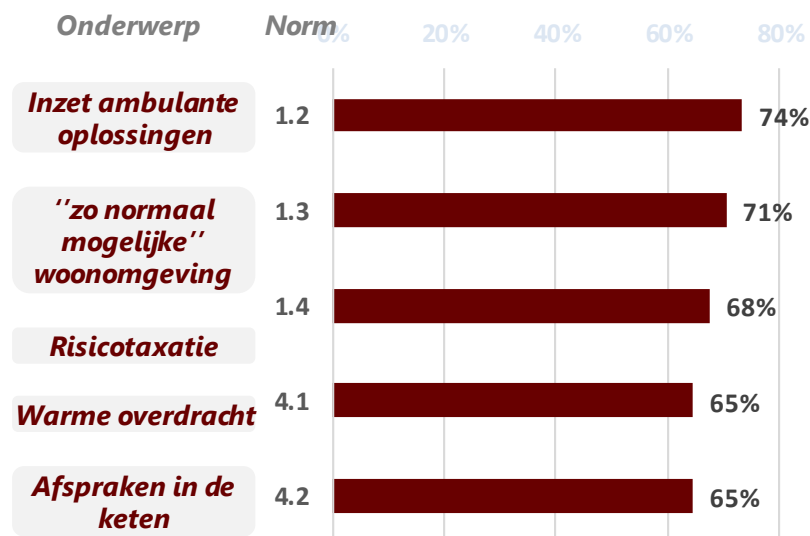
De meeste centrumgemeenten willen meer normen uit het normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang' opnemen in de opdrachtverlening (al dan niet expliciet) dan op dit moment het geval is

De **normen 1.4, 4.2 en 4.1** komen terug in de top 5 voor zowel de vrouwenopvang (figuur 3) als ook de maatschappelijke opvang (figuur 4). N.B. Uit de enquête en de twee duidingssessies blijkt dat de meeste centrumgemeenten de normen **niet expliciet** op wil nemen in de opdrachtverlening, maar wel **onderwerp van gesprek** willen laten zijn. In de bijlage V is een volledig overzicht van alle scores per norm opgenomen.

Figuur 3: Het aandeel centrumgemeenten VO dat de betreffende norm op te willen nemen in de opdrachtverlening richting VO (top 5)

Figuur 4: Het aandeel centrumgemeenten MO dat de betreffende norm op te willen nemen in de opdrachtverlening richting MO (top 5)

2B. Uitkomsten VO en MO

Motieven voor de keuze van de normen verschillen tussen de centrumgemeenten

In de enquête konden de centrumgemeenten aangeven welke normen zij graag op willen nemen in de opdrachtverlening of op een andere manier meer aandacht aan willen besteden. Centrumgemeenten geven **verschillende motieven** bij de gekozen normen. Voor de drie meest genoemde categorieën – **samenwerking in de keten, hulpverlening voor het kind** en **een veilige, kindvriendelijke omgeving** - zijn hieronder een aantal quotes vanuit de centrumgemeenten opgenomen.

Samenwerking keten

"Het is belangrijk dat de VO in nauw contact staat met **de rest van de keten, verblijf in VO is nl erg tijdelijk er moet een stevige verbinding zijn met die partners die langere betrokken zijn of zicht hebben op het gezin.**"

"Werken aan **structurele veiligheid** vinden we belangrijk, integraal en systeemgericht, dat komt terug in de keuzes van de normen."

"Voor het realiseren van **duurzame veiligheid** voor het gezinssysteem hecht de gemeente grote waarde aan de **samenwerking tussen de vrouwenopvang en Veilig thuis.**"

Hulpverlening kind

"Wij zoeken in de gekozen normen aansluiting bij bestaande **methodieken en initiatieven, zoals de methodiek Veerkracht en hetgeen de vrouwenopvang al doet. Expertise van hen daarbij inzetten en gebruiken, waar mogelijk.**"

"Wij vinden het belangrijk dat er **professionele screening** plaatsvindt i.v.m. de **veiligheid** van de kinderen. De kinderen moeten een **aparte zorg/veiligheidsplan** krijgen. De opvanginstelling voert, als het mogelijk is, **zelf de acties uit en/of naar externe partners** doorverwijst.

"Met **deze normen bereiken we dat kinderen de aandacht krijgen** die nodig is en niet alleen maar een extra gast die meekomt met moeder. Huiselijk geweld is ook voor kinderen **traumatiserend**. Door hier aandacht voor te hebben kan erger op een later moment in het leven voorkomen worden."

Veilige, kindvriendelijke omgeving

Wij hebben de afgelopen jaren grote stappen gemaakt mbt tot de opvang van kinderen. Er was vrij weinig tot niets. Ik zou deze stappen graag willen uitbreiden met een **veilige en kindvriendelijke ruimte** plus de mogelijkheid tot activiteiten om isolering te voorkomen. Juist in de opvang is het belangrijk om aansluiting te vinden op zoveel mogelijk dezelfde wijze als deze zou plaats vinden wanneer men niet in de opvang zou wonen.

2B. Uitkomsten VO en MO

De wijze waarop centrumgemeenten de gekozen normen wil gaan gebruiken verschilt tussen centrumgemeenten

Uit de gegeven antwoorden ontstaat het beeld dat het per centrumgemeente verschilt of de normen **expliciet** zijn opgenomen in inkoop- en/of verantwoordingseisen of dat deze **alleen onderwerp van gesprek** zijn tussen de opvangorganisaties en centrumgemeenten.

Normen wel expliciet opnemen

"Naar aanleiding van dit normenkader willen we bij de **subsidieverlening van 2021** kritisch kijken naar **welke normen wel en niet toegevoegd gaan worden** aan de beschikking. Mogelijk wordt het **hele normenkader gebruikt**, omdat alle normen zeker een toegevoegde waarde hebben om zorg voor kinderen in de opvang goed te regelen."

"Wij willen alle normen opnemen in de opdrachtverlening. **Wél is het zo dat we goed willen bespreken wat de consequenties zijn** (wat moet er inhoudelijk gebeuren en wat zijn de kosten) zodat op verbeterpunten een realistisch traject afgesproken kan worden."

De normen dienen als basis voor het gesprek

"Het streven is om aan alle normen te voldoen. Dit is ook **onderwerp van gesprek** met de VO organisatie, die daar zelf volledig achter staat. De VO en de gemeenten streven samen naar een kwalitatief goede opvangvoorziening. Het kwaliteitskader kan daar **behulpzaam** bij zijn. In gesprekken wordt dit kader **als leidraad** genomen."

"Het is voor ons niet zo specifiek geweest met het normenkader in de hand. Het lijkt me wel prettig om er meer mee te werken. **Zo missen we niets belangrijks.**"

"De gemeente de vrouwenopvang de ruimte geven zich voortdurend te ontwikkelen om kwantitatieve maar vooral ook kwalitatieve goede vrouwenopvang te bieden. Nu is de doorstroming o.a. moeilijk vanwege huisvestingsproblematiek. Maar we willen ook meer invloed op de instroom door preventiever te werken en meer ambulante te werken. Minder instroom en kortere opnames door meer kwalitatief in te steken op een kwalitatief betere ketenzorg. **Het normenkader geeft deze ambitie weer.**"

De normen niet expliciet opnemen

"Als gemeente zijn wij niet van plan die normen expliciet in onze opdracht op te nemen. Hoe om te gaan met kinderen wordt niet apart aan gegeven vanuit het **vertrouwen dat onze professionals op dat punt datgene doen wat nodig is.**"

Veel van de normen zijn zaken die **je van een professionele hulpverleningsorganisatie al mag verwachten**. Bijv. 4.1, 4.3 en 3.6. Dus ik zou ze niet per definitie expliciet willen opnemen.

"Wij willen voorkomen dat door het opleggen van een normenkader **onnodige en grote regelen controle druk** gaat ontstaan van zaken die controleerbaar dan wel aangetoond dienen te worden (verwachting is toename van bureaucratie en handhaving)."

2B. Uitkomsten duidingsessies

Draagvlak voor het versterken van de positie van kinderen in de opvang is groot. Het al dan niet hanteren van normen bij opdrachtverlening wordt mede bepaald door financiën en mate van 'ruimte willen geven'

In de twee duidingsessies viel het volgende op:

- Een aantal centrumgemeenten maakt een nuance m.b.t. '**normen willen opnemen**' in de opdrachtverlening. Het gaat voor hen **niet over 'het willen opnemen'**, maar over dat **deze normen van belang zijn en dat zij hierover het gesprek willen aangaan** met de opvangorganisaties. Daarbij wordt de vraag gesteld 'wat is de behoefte van de opvangorganisaties?' De opdrachtverlening is minder specifiek/gedetailleerd dan de normen in het normenkader om opvangorganisaties de **ruimte** te geven om te doen wat nodig is.
- Een aantal centrumgemeenten benoemt in de duidingsessies dat er **draagvlak** is voor het versterken van de positie van kinderen in de opvang, maar **financiële middelen** zijn er niet om hierop extra te investeren. Daarbij is een aantal centrumgemeenten van mening dat het niet alleen om financiën gaat, maar om de **kwaliteitsverbetering**. Dit kan ook bereikt worden door specifiek aandacht te besteden aan het **kind in een plan en apart in gesprek te gaan met kinderen**.

Deelnemer Duidingsessie

*"Het besef om aan kinderen aandacht te besteden, dat begint nu te komen. Dat is anders dan een paar jaar terug. Onze opdrachtverlening/beschikking gaat niet zo specifiek. De **invulling: daar willen we opvangorganisaties de ruimte in geven**. Het werkt averechts als je gaat verantwoordelijk waarom instrument x dan instrument y. Dan krijg je het gesprek op het verkeerde niveau."*

Deelnemer Duidingsessie

*"Draagvlak is er wel, financiering niet. Bovendien als je alle normen dichttimmert in de opdrachtverlening, **beperk je de creativiteit**."*

2B. Uitkomsten duidingsessies

Aandachtspunten bij het gebruik van het normenkader in de praktijk en voor de verdere doorontwikkeling van het normenkader

- **Gezamenlijke verantwoordelijk voor (gesprek over) kwaliteit moet uitgangspunt blijven** - De deelnemers hebben verschillende meningen en interpretaties hoe het normenkader en de normen gebruikt kunnen worden. Het normenkader wordt door de deelnemers gezien als 'geen doel op zich'. Ze zien het normenkader als een middel voor het borgen van kwaliteit en veiligheid van kinderen in de opvang en het gesprek daarover op gang te brengen en met elkaar te hebben. Ze geven aan dat dialoog nodig is om het normenkader levend te houden en om samen te blijven door ontwikkelen en nieuwe inzichten op te doen. De vraag is hoe er gezamenlijk verantwoordelijkheid genomen kan worden om het gesprek gaande te houden: Hoe kan structureel aandacht gegeven worden aan kinderen in het gesprek tussen centrumgemeenten en opvangorganisaties?
- **Inhoudelijke aanscherping van het normenkader verbeterd toepasbaarheid** – De punten die zijn genoemd om toepasbaarheid te verbeteren zijn:
  - Maakt onderscheid in welke normen betrekking hebben op welke fase in het traject het kind zich in bevindt. De deelnemers van de duidingsessies dragen de volgende fasering aan:
    1. normen die betrekking hebben op de acute fase/crisisfase;
    2. normen die betrekking hebben op wanneer een kind voor een langere periode in de opvang verblijft;
    3. normen die betrekking hebben op het vervolgtraject (het traject na het verblijf in de opvang).
  - Maak onderscheid tussen welke normen noodzakelijk zijn en welke normen wenselijk zijn.
  - Maak de uitwerking van de normen uit het normenkader minder gedetailleerd. Een aantal centrumgemeenten vindt het normenkader te uitgebreid en wil graag terug naar kern van opdracht. Ze vinden het namelijk belangrijk dat er voldoende ruimte en creativiteit voor de professional zelf is om invulling te geven aan de normen.
- **Uitdaging bij het voldoen aan de normen** - Een aantal normen heeft betrekking op samenwerking in de keten. Voor sommige opvangorganisaties is het moeilijk om dit tijdens het verblijf van kinderen in de opvang te bewerkstelligen. De normen kunnen als minimum eis gezien worden. Echter zijn de normen niet alleen voor de opvangorganisaties, maar ook voor het bredere veld om de opvangorganisaties heen, zoals Veilig Thuis, politie, onderwijs.

2B. Uitkomsten enquêtes

Corona-situatie blijkt geen impact te hebben op aantal kinderen en hanteren van normenkader

In de gesprekken met de begeleidingscommissie komt het beeld naar voren dat er ten tijde van de uitvoering van dit onderzoek in een zeer korte tijd **veel inspanning door de opvangorganisaties en centrumgemeenten is geleverd** om (onder andere) voldoende plekken en/of bedden met 1,5 meter afstand te creëren. In hoeverre de maatregelen ten tijde van de Corona-situatie van invloed zijn geweest op de positie van kinderen in de opvang is niet expliciet uitgevraagd in het huidige onderzoek. Wel is er een extra vraag toegevoegd aan de enquêtes in hoeverre de **Corona-situatie van invloed is op de gegeven antwoorden**.

Alle opvangorganisaties en centrumgemeenten geven als antwoord hierop aan dat, voor zover bekend, ten tijde van het uitzetten van de enquête (periode 19 mei tot en met 5 juni) **de Corona-situatie geen invloed heeft gehad op de gegeven antwoorden in de enquêtes**.

De centrumgemeenten geven aan dat Corona-situatie **geen invloed heeft op de gekozen normen** uit normenkader. De opvangorganisaties geven aan dat de Corona-situatie **geen gevolgen heeft voor het aantal kinderen** in de opvang (een stijging of daling in het aantal kinderen).

4. Conclusie en advies voor vervolg

Conclusies (1)

1. In **2019** bevonden zich **voor 69%** van de vrouwenopvang-organisaties **3019 kinderen in de vrouwenopvang** en **voor 64%** van de maatschappelijke opvangorganisaties **1859 kinderen in de maatschappelijke opvang**. Deze aantallen zijn exclusief ambulante zorgsituaties en geven een beeld over het aantal kinderen in de opvang van de leden van Valente.
2. Op dit moment is er **aandacht voor kinderen** in de opvang in de opdrachtverlening, **bekendheid** met het normenkader en **draagvlak** voor het versterken van de positie van kinderen in zowel de vrouwenopvang als maatschappelijke opvang bij centrumgemeenten en opvangorganisaties.
  - Ongeveer **driekwart** van de centrumgemeenten heeft op dit moment **aandacht** voor kinderen in de opdrachtverlening en is **bekend** met het bestaande normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang'.
  - Een **kleiner gedeelte** van de centrumgemeenten VO en MO heeft op dit moment **(nog) geen aandacht** voor kinderen in de opvang **in de opdrachtverlening**. De drie meest genoemde **redenen** zijn dat de aandacht voor het kind door de professionals in de opvang door hen als **vanzelfsprekend** wordt beschouwd en dat de focus in de opdrachtverlening ligt **op de vorm** waarin de zorg verleend wordt en **niet op de inhoudelijke invulling** van deze zorg.
  - De **wijze waarop** erop dit moment aandacht wordt besteed aan kinderen in de vrouwenopvang en de maatschappelijke opvang **verschilt per centrumgemeente**.
Er zijn centrumgemeenten die:
    - 1) de normen **expliciet opnemen** in de opdrachtverlening,
    - 2) normen **impliciet** hanteren door hierover **gezamenlijk het gesprek** te voeren of aan te gaan en
    - 3) ervoor kiezen om de **normen niet** op te nemen in de opdrachtverlening.

Conclusies (2)

- Uit de enquête en de duidingssessies komt naar voren dat de **inhoud van het normenkader niet ter discussie staat**. Een groot gedeelte van de normen uit het bestaande normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang' zijn bovendien **ook bruikbaar voor de maatschappelijke opvang**. De meest genoemde redenen om de normen **niet expliciet** op te nemen in de opdrachtverlening zijn: het **vertrouwen bij de professionals** willen leggen en **regeldruk en controle willen voorkomen**.
  - Met een **deel van de normen** uit het normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang' wordt op dit moment **al gewerkt in de opdrachtverlening**. De normen 1.2 (**inzet ambulante oplossingen**), 4.1 (**warme overdracht**) en 4.3 (**afspraken met Veilig Thuis**) scoren het hoogst.
  - De meeste centrumgemeenten willen meer normen uit dit bestaande normenkader opnemen in de opdrachtverlening of daar op een andere manier meer aandacht aan geven dan dat op dit moment het geval is. Aandacht voor **samenwerking in de keten, hulpverlening voor het kind en een veilige, kindvriendelijke omgeving** zijn onderwerpen die het meest genoemd worden. De normen 1.4 (**risicotaxatie**), 4.2 (**afspraken in de keten**) en 2.3 (**veiligheidsplan**) worden het meest gekozen door centrumgemeenten VO en de normen 1.2 (**inzet ambulante oplossingen**), 1.3 (**zo normaal mogelijke omgeving**) en 1.4 (**risicotaxatie**) worden het meest gekozen door de centrumgemeenten MO.
  - Wel is er nog **behoefte aan doorontwikkeling van het normenkader** om de toepasbaarheid in de praktijk te verbeteren. In de aanbevelingen zijn aangedragen ideeën voor doorontwikkeling opgenomen.
3. Centrumgemeenten en opvangorganisaties geven daarnaast aan dat **continue onderlinge dialoog** van belang is om voldoende aandacht aan kinderen in de opvang te blijven besteden en de verschillende onderlinge perspectieven helder te krijgen. Er is behoefte aan het **verder op gang brengen van het gesprek** tussen centrumgemeenten en opvangorganisaties. Het **merendeel** van de gesproken regio's ziet dat het **normenkader als hulpmiddel** gebruikt kan worden om het gesprek op gang te brengen, te houden en de kwaliteit te borgen.

Advies voor vervolg (1)

Op basis van de conclusies van het onderzoek kunnen de volgende aanbevelingen geformuleerd worden:

- 1. Ga als centrumgemeenten en opvangorganisaties onderling in gesprek** over de uitkomsten van dit onderzoek om het onderwerp 'kinderen in de opvang' verder op gang te brengen. Maak hierbij gebruik van de **gespreksleidraad** dat opgenomen is in dit onderzoeksrapport en het **normenkader** 'kinderen in de opvang'.
- 2. Ga dit gesprek aan in de eigen regio** met de betrokken centrumgemeenten, opvangorganisaties en andere partijen met behulp van een **gespreksleider** (die een onafhankelijke rol in kan nemen), aangezien uit het onderzoek blijkt dat de perspectieven en belangen van de partijen verschillend zijn. Door dit bespreekbaar te maken, worden de **perspectieven** en het **gedeelde belang** met betrekking tot kinderen in de opvang van de partijen duidelijker wat ten goede komt aan de samenwerking.
- 3. Stel samen vrijwillig, maar niet vrijblijvend, een groeipad op** en bepaal doelstellingen met betrekking tot dit onderwerp en leg vast hoe de kwaliteit geborgd wordt om de positie van kinderen in de opvang te versterken. Bespreek samen hoe concreet (**impliciet/expliciet**) het verbeteren van de positie van kinderen in de opvang opgenomen wordt in de opdrachtverlening en **welke ruimte** gelaten wordt aan de professionals (in en om de opvang). **Samenwerking in de keten** is van belang om de positie van kinderen verder te versterken (o.a. met scholen en andere hulpverleners rondom het kind). **Betrek deze partijen** bij het gesprek om gezamenlijk commitment te verkrijgen voor het groeipad.

Advies voor vervolg (2)

4. Voor het leren en verdere bewustwording: **Experimenteer (in het klein)** met o.a. **differentiatie van aanbod en anders inzetten van besteedbare middelen**. Enkele genoemde onderwerpen in de duidingssessies en de input uit de enquêtes zijn: maatwerk in de wijk, focus op voorkomen in plaats van uitstromen en het gebruik van digitale middelen. Deel de 'best practices' in en tussen de regio's.

5. **Houdt zowel in de analyse van de basisset kwantitatieve gegevens van Valente als in de verdere ontwikkeling van deze basisset aandacht voor kinderen in de opvang**. In 2019 is een basisset kwantitatieve gegevens door Valente ontwikkeld om op jaarlijkse basis inzicht te verkrijgen in de aard en omvang van alle cliënten begeleid door de leden van Valente. Volgens de huidige opzet wordt het aantal kinderen in de opvang op totaalniveau van jaar tot jaar inzichtelijk.
  - **Advies voor de analyse:** Het advies is om in de analyse van de basisset het percentage kinderen per opvangorganisatie te berekenen. In de huidige opzet van de basisset is dit mogelijk. Per uitvraag kan per opvangorganisatie het aantal kinderen afgezet worden tegen het aantal cliënten op totaalniveau binnen deze organisatie. Op deze wijze worden verschillen in het percentage kinderen tussen opvangorganisaties in kaart gebracht.
  - **Advies voor de verdere ontwikkeling van de basisset:** Het advies is om het aantal kinderen in de opvang op te splitsen naar de vrouwenopvang en, voor zover mogelijk, de maatschappelijke opvang en ambulante opvangsituaties. Op deze wijze zijn mogelijke trends met andere woorden een stijging of daling van het aantal kinderen in de vrouwenopvang, maatschappelijke opvang en ambulante opvangsituaties, van jaar tot jaar te analyseren.

6. **Er is behoefte aan doorontwikkeling van het normenkader om de toepasbaarheid in de praktijk te verbeteren**. Aangedragen punten voor doorontwikkeling zijn om onderscheid te maken in welke normen noodzakelijk en wenselijk zijn en de normen op te splitsen van de fase van het traject waar het kind zich in bevindt (crisis, vervolg en langdurige trajecten).

5. Gespreksleidraad

Gespreksleidraad (1)

Deze gespreksleidraad is een **hulpmiddel** voor regio's (voor centrumgemeenten, opvangorganisaties en andere betrokken partijen) om **gezamenlijk** het gesprek aan te gaan over het **versterken van de positie van kinderen in de opvang in de regio**. Het is ontwikkeld met input vanuit de duidingssessies en getoetst bij de begeleidingscommissie.

- 1. Relevante betrokken partijen:** maak een bewuste keuze wie betrokken moet zijn om de positie van kinderen in de opvang te verbeteren, denk aan centrumgemeenten, vrouwenopvang- en maatschappelijke opvangorganisaties en andere betrokken partijen (bv. Veilig Thuis), en nodig deze uit om het gesprek aan te gaan.
- 2. Gespreksleider:** kies een gespreksleider die een onafhankelijke rol in kan nemen in verband met de verschillende perspectieven en belangen van de betrokken partijen. Taken van de gespreksleider:
  - Alle betrokkenen aan te haken
  - Alle verschillende en gedeelde perspectieven op tafel te krijgen
  - Te komen tot één gezamenlijke visie binnen de regio
  - Tot concrete afspraken en acties te komen
- 3. Onderwerp van de regionale bijeenkomst:** **Dialogoog** tussen de betrokken partijen **om de positie van kinderen in de opvang te versterken** en tot **concrete afspraken** te komen met betrekking tot **een veilige en duurzame opvang** voor gezinnen met kinderen in de regio. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van deze gespreksleidraad, onderzoeksuitkomsten kinderen in de opvang (Q-Consult Zorg, 2020) en het normenkader 'kinderen in de opvang'.
- 4. Doel van de bijeenkomst:** **Inhoudelijk gesprek** aangaan met de betrokken partijen over de **stand van zaken in de regio**, de **gezamenlijke ambities** en concrete **afspraken maken hoe in de regio de komende periode** (1 tot 3 jaar) de positie van kinderen in de opvang verder versterkt wordt.
- 5. Afspraken voor vervolg:** hoe landen de ambities en acties in bestaande processen en initiatieven? De regio kan zelf besluiten of en hoe ze dit wil vormgeven. **Echter regionale afspraken maken is vrijwillig, maar niet vrijblijvend.** Het **belang en perspectief van het kind in de opvang** is dermate belangrijk dat dit **structureel aandacht** behoeft.

Gespreksleidraad (2)

Agenda (voorbeeld):

1. Welkom
2. Korte kennismaking
3. Doel regiosessie
4. Aanleiding en doel onderzoek kinderen in de opvang (Q-Consult Zorg, 2020)
5. Toelichting Normenkader kinderen in de opvang
6. Bespreken van onderzoeksuitkomsten kinderen in de opvang
7. Verdiepingsgesprek (zie hieronder vragen die hierbij gebruikt kunnen worden voor dit gesprek)
8. Afspraken en afronding

Vragen die gebruikt kunnen worden tijdens de sessie:

- *Hoeveel kinderen verblijven er (ongeveer) in onze regio in de opvang?*
- *Op welke manier wordt er in de verschillende opvangvormen op dit moment aandacht gegeven aan het welzijn van kinderen? (Denk daarbij aan inzet van Veerkracht, samenwerking met andere hulpverleners, specifiek plan en hulpverlening voor het kind)*
- *Kijkend naar de normen van het normenkader: in hoeverre (per norm) vinden we dat de opvang nu voldoet aan de normen?*
- *Visievorming: Wat zijn de belangrijkste normen/onderwerpen om de komende periode (1 tot 3 jaar) op in te zetten om de positie van kinderen in de opvang te versterken?*
- *Hoe willen/kunnen we het normenkader gebruiken in de opdrachtverlening en in de gesprekken van centrumgemeenten, opvangorganisaties en eventueel andere partijen?*
- *Welke andere partijen moeten betrokken worden om de gewenste ontwikkeling in gang te zetten?*

6. Extra

**Aantal zwangere vrouwen
in de opvang**

Doelstelling en aanleiding

Aanleiding

Aanleiding voor het in beeld brengen van het aantal zwangere vrouwen in de opvang zijn de gestelde vragen in de Tweede Kamer. Het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, de Directie Jeugd, heeft het onderzoeksbureau (Q-Consult Zorg) verzocht om het uitvragen van het aantal zwangere vrouwen mee te nemen in het onderzoek 'Kinderen in de opvang'. Het uiteindelijke onderzoeksrapport van dit onderzoek richt zich specifiek op kinderen in de opvang en dit onderwerp is als extra opgenomen in het onderzoeksrapport.

Doelstelling

- Wat is het aantal zwangere vrouwen in de vrouwenopvang over het jaar 2019?
- Wat is het aantal zwangere vrouwen in de maatschappelijke opvang het jaar 2019?

Opzet

In de enquête richting alle opvangorganisaties is naast het aantal kinderen in de opvang ook het aantal zwangere vrouwen dat zich in de opvang bevond over de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2019 uitgevraagd.

Uitkomsten VO

Van de VO heeft 65% er een beeld bij óf en hoeveel zwangere vrouwen er zich in de vrouwenopvang bevonden in 2019

Van de vrouwenopvang-organisaties die enquête ingevuld hebben (n=20) kan 65% aangeven of en hoeveel zwangere vrouwen er zich in de opvang bevonden in 2019. Zij geven de volgende input:

Exact (n=6)	Schatting (n=7)	Totaal (n=13)
22 zwangere vrouwen	94 zwangere vrouwen	116 zwangere vrouwen

De rest van de organisaties (n=7) konden **noch aangeven noch schatten óf en hoeveel zwangere vrouwen** er zich in de opvang bevonden over het jaar 2019. De redenen die zij hiervoor noemen:

- 2 vrouwenopvang-organisaties geven aan dat het niet wordt geregistreerd of een vrouw zwanger is of niet.
- 4 vrouwenopvang-organisaties geven aan dat het niet bij hem/haar (de enquête-invuller) bekend is of er zwangere vrouwen in de opvang zijn, en/of hoeveel dit er zijn.
- 1 vrouwenopvang-organisatie geeft aan dat er wel zwangere vrouwen zijn, maar dat ze hier geen schatting van kunnen geven.

Uitkomsten MO

Van de MO heeft 56% er een beeld bij óf en hoeveel zwangere vrouwen er zich in de maatschappelijke opvang bevonden in 2019; bij de rest is dit onbekend of wordt dit niet geregistreerd

Van de maatschappelijke opvang-organisaties die enquête ingevuld hebben (n=27) kan 56% aangeven of en hoeveel zwangere vrouwen er zich in de opvang bevonden in 2019. Zij geven de volgende input:

Exact (n=6)	Schatting (n=9)	Totaal (n= 15)
23 zwangere vrouwen	75 zwangere vrouwen	98 zwangere vrouwen

De rest van de maatschappelijke opvang organisaties (n=12) konden **noch aangeven noch schatten óf en hoeveel zwangere vrouwen** er zich in de opvang bevonden over het jaar 2019. Redenen:

- 2 organisaties geven aan dat het niet wordt geregistreerd of een vrouw zwanger is of niet.
- 9 organisaties geven aan dat het niet bij hem/haar (de enquête-invuller) bekend is of er zwangere vrouwen in de opvang zijn, en/of hoeveel dit er zijn.
- 1 organisatie geeft aan dat er zwangere vrouwen zijn, dat ze deze rapporteren, maar niet registreren.

7. Bijlagen

Overzicht van bijlagen

- Bijlage I:** Toelichting normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang' (in het huidige onderzoek zijn de normen uit dit normenkader ook gebruikt om te toetsen in hoeverre de normen gehanteerd worden in de opdrachtverlening richting de MO)
- Bijlage II:** Overzicht van opvangorganisaties die enquête hebben ingevuld
- Bijlage III:** Overzicht van centrumgemeenten die enquête hebben ingevuld
- Bijlage IV:** Overzicht van deelnemers duidingssessies
- Bijlage V:** Scores per norm bij de subvragen:
- Subvraag 3:** Met welke van deze 'normen' wordt er nu al gewerkt in de opdrachtverlening?
  - Subvraag 4:** In hoeverre is er draagvlak voor dit normenkader?

Bijlage I: Toelichting normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang'

- Het normenkader 'kinderen in de vrouwenopvang' is onderdeel van het kwaliteitskeurmerk 'Veiligheid in de vrouwenopvang'. Daar waar met het keurmerk wordt gewerkt, is ook het normenkader van toepassing.
- **Doel van het keurmerk is:** het bieden van een waarborg van kwaliteit en veiligheid bij de opvangorganisaties in landelijke samenhang
- Het **normenkader** is aanvullend op kwaliteitsinstrumenten van ISO en HKZ van de vrouwenopvang-organisaties.
- Het uiteindelijke **normenkader is vastgesteld** door de directeurs van opvangorganisaties.
- Het normenkader is een '**groeimodel**': dit houdt in dat gebruikers van het keurmerk bepalen welke (kritische) normen wanneer opgenomen dienen te worden in verband met de benodigde certificering.

Het **normenkader** 'kinderen in de vrouwenopvang' bestaat uit vier indicatoren*:

Indicator 1: het borgen van acute veiligheid van het kind

Deze indicator correspondeert met de indicator "Vaststellen veiligheid" in het normenkader vrouwenopvang, als ook het thema "Kind in Beeld" in de methode Veerkracht.

Indicator 2: risicogestuurde zorg

Ofwel het werken aan een hulpverleningsplan op basis van de risicofactoren die onveiligheid in de hand werken. Deze indicator is gelinkt aan de indicator "Monitoren en waarborgen veiligheid" in het normenkader vrouwenopvang (2018), als ook aan het thema "Ouders en opvoeding" en "Netwerk" in de methode Veerkracht.

Indicator 3: herstel- en toekomstgerichte zorg

Herstelgerichte zorg is gericht op de toekomst, met o.a. traumaverwerking, sociaal-emotionele ontwikkeling en normalisering (i.e. het oppakken van het gewone leven). Dit is gerelateerd aan de Veerkracht-thema's "Positief leef- en opvoedklimaat", "Netwerk" en "Samenwerken met en inschakelen van externe hulp en begeleiding".

Indicator 4: ketensamenwerking

Deze indicator is een aanvulling op de fases van Vogtländer & Van Arum (2016). Het belang van ketensamenwerking komt uit zowel literatuur als interviews. Deze indicator is gerelateerd aan de indicator "Samenwerking veiligheidsketen" in het normenkader vrouwenopvang als ook het thema "Samenwerken met en inschakelen van externe hulp en begeleiding" van de Veerkracht methodiek.

Bijlage II: Overzicht van opvangorganisaties die enquête hebben ingevuld

Vrouwenopvang-organisaties:

SMO Verdihuis	Centrum voor Dienstverlening
Levanto Vrouwenopvang	Fier
Arosa	Moviera
Zienn / Het Kopland	Maatschappelijke Opvang
Stichting Vrouwenopvang Rosa Manus	Enver Vrouwenopvang
stichting Perspektief	Blijf van m'n lijf Kop van Noord Holland
Kwintes	Emergis
Neos	St. Blijf Groep
HVO-Querido	Sterk Huis
stichting elckerlyc	XONAR

Maatschappelijke opvang-organisaties:

Tussenvoorziening	WijZijn Traverse Groep
Maaszicht/Singelzicht	Neos
Kesslerstichting	LIMOR
EBC Zorg	HVO-Querido
SMO Verdihuis	stichting elckerlyc
Moveoo	SMO Breda e.o.
Levanto Vrouwenopvang	Centrum voor Dienstverlening
IrisZorg	Maatschappelijke Opvang
SMO Verdihuis	LIMOR
Zienn / Het Kopland	Humanitas Onder Dak
Stichting Perspektief	Emergis
LIMOR	Stichting Maatschappelijke Opvang (SMO)
Kwintes	Stichting Johanniter Opvang
	AOP (algemeen opvangcentrum purmerend)

Bijlage III: Overzicht van centrumgemeenten die enquête hebben ingevuld

Naam centrumgemeente	Is de centrumgemeente verantwoordelijk voor de maatschappelijke opvang?	Is de centrumgemeente verantwoordelijk voor de vrouwenopvang?
Vlaardingen	Ja	Ja
Gouda	Ja	Ja
Maastricht	Ja	Ja
groningen	Ja	Ja
Almere	Ja	Ja
s-Hertogenbosch	Ja	Ja
Ede	Ja	Ja
Dordrecht	Ja	Ja
Leiden	Ja	Ja
Den Helder	Ja	Ja
Almelo	Ja	Ja
Leeuwarden	Ja	Ja
Zwolle	Ja	Ja
Enschede	Ja	Ja
Rotterdam	Ja	Ja
Eindhoven	Ja	Ja
Vlissingen	Ja	Ja
Heerlen	Ja	Ja
Den Haag	Ja	Ja
Utrecht	Ja	Ja
Nijmegen	Ja	Ja
Alkmaar	Ja	Ja
Amsterdam	Ja	Ja
Apeldoorn	Ja	Ja
Venlo	Ja	Ja
Hilversum	Ja	Ja
Amersfoort	Ja	Ja
Arnhem	Ja	Ja
Breda	Ja	Ja
Hoorn	Ja	Nee
Assen	Ja	Nee
Den Helder	Ja	Nee
Harderwijk	Ja	Nee
Deventer	Ja	Nee

Bijlage IV: Overzicht van deelnemers duidingsessies

Aan de duidingsessies hebben de volgende deelnemers deel genomen:

Duidingsessie 1

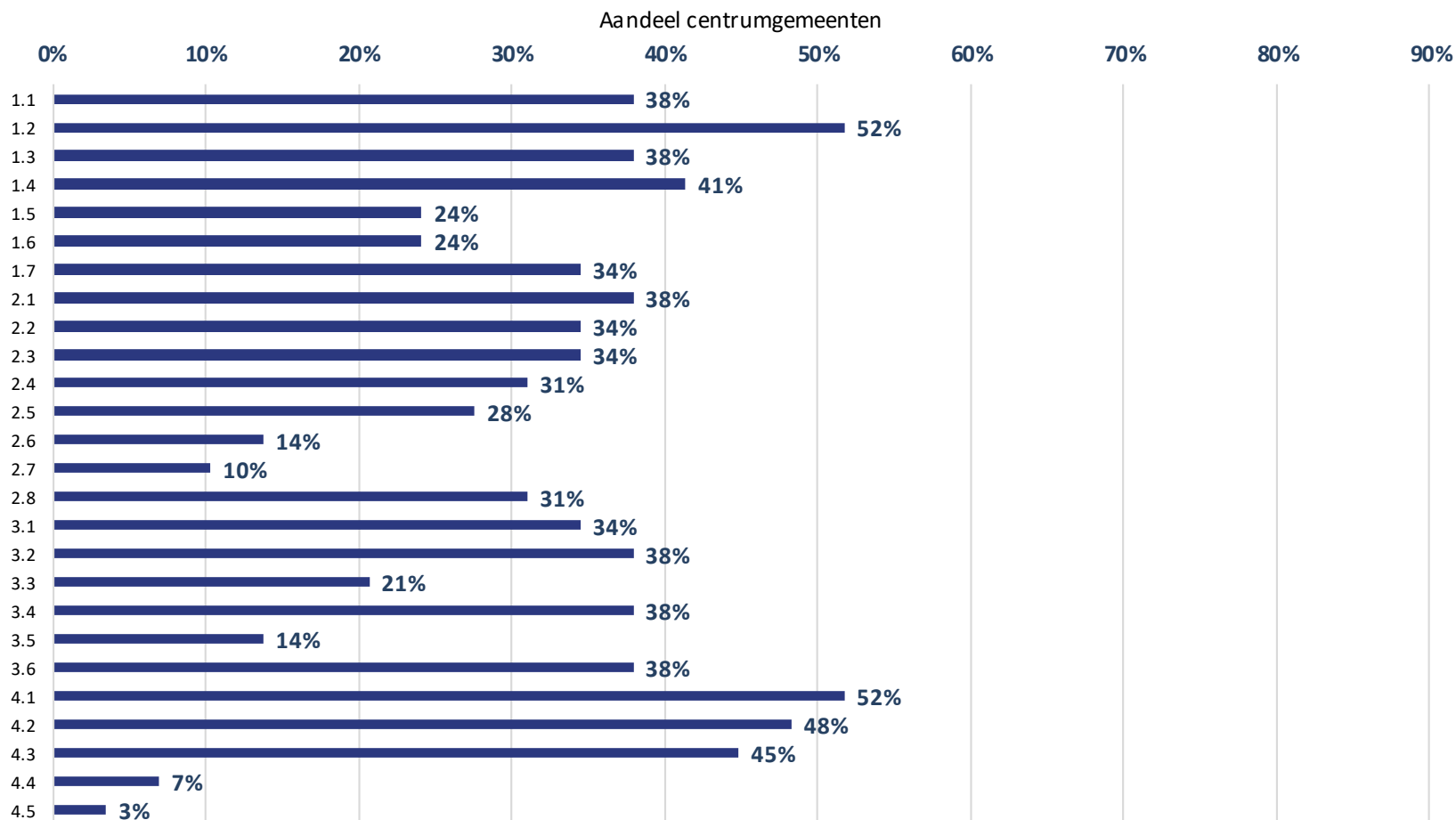
- Centrumgemeente Utrecht (verantwoordelijk voor VO en MO)
- Centrumgemeente Amersfoort (verantwoordelijk voor VO en MO)
- Moviera (VO)
- Kwintes (VO en MO)
- Tussenvoorziening (MO)

Duidingsessie 2

- Centrumgemeente Apeldoorn (verantwoordelijk voor VO en MO)
- CG Ede (verantwoordelijk voor VO en MO)
- CG Harderwijk (verantwoordelijk voor MO)
- IrisZorg (MO)
- Moviera (VO)
- EBC Zorg (MO)

Bijlage V: Scores per norm (1)

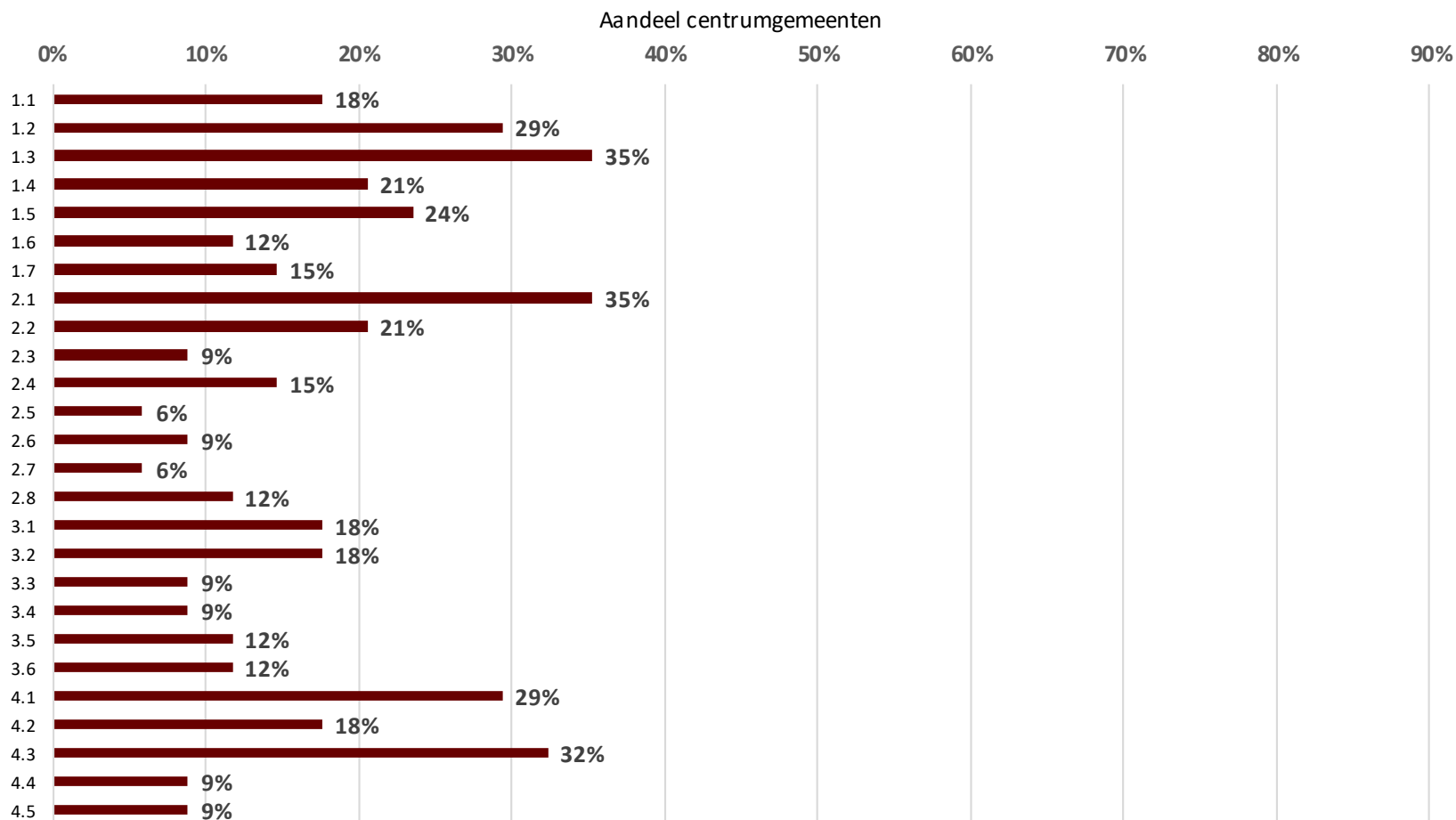
Met welke normen uit het normenkader wordt op dit moment al gewerkt in de opdrachtverlening? - Vrouwenopvang

De beschrijvingen van de normen zijn [hier](#) te vinden.

Bijlage V: Scores per norm (2)

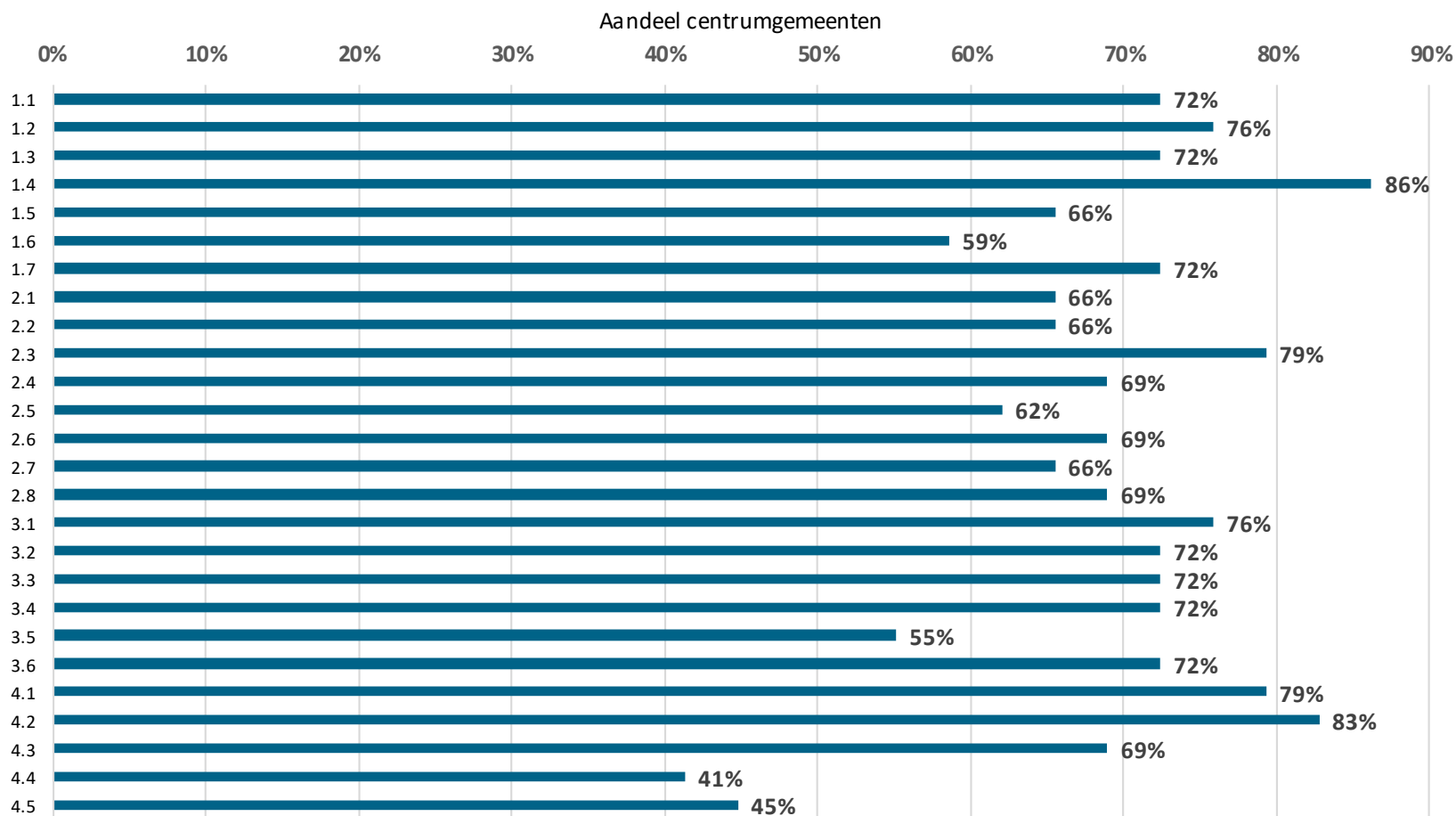
*Met welke normen uit het normenkader wordt op dit moment al gewerkt in de opdrachtverlening? - **Maatschappelijke opvang***

De beschrijvingen van de normen zijn [hier](#) te vinden.

Bijlage V: Scores per norm (3)

Welke normen zouden centrumgemeenten willen opnemen in de opdrachtverlening? - Vrouwenopvang

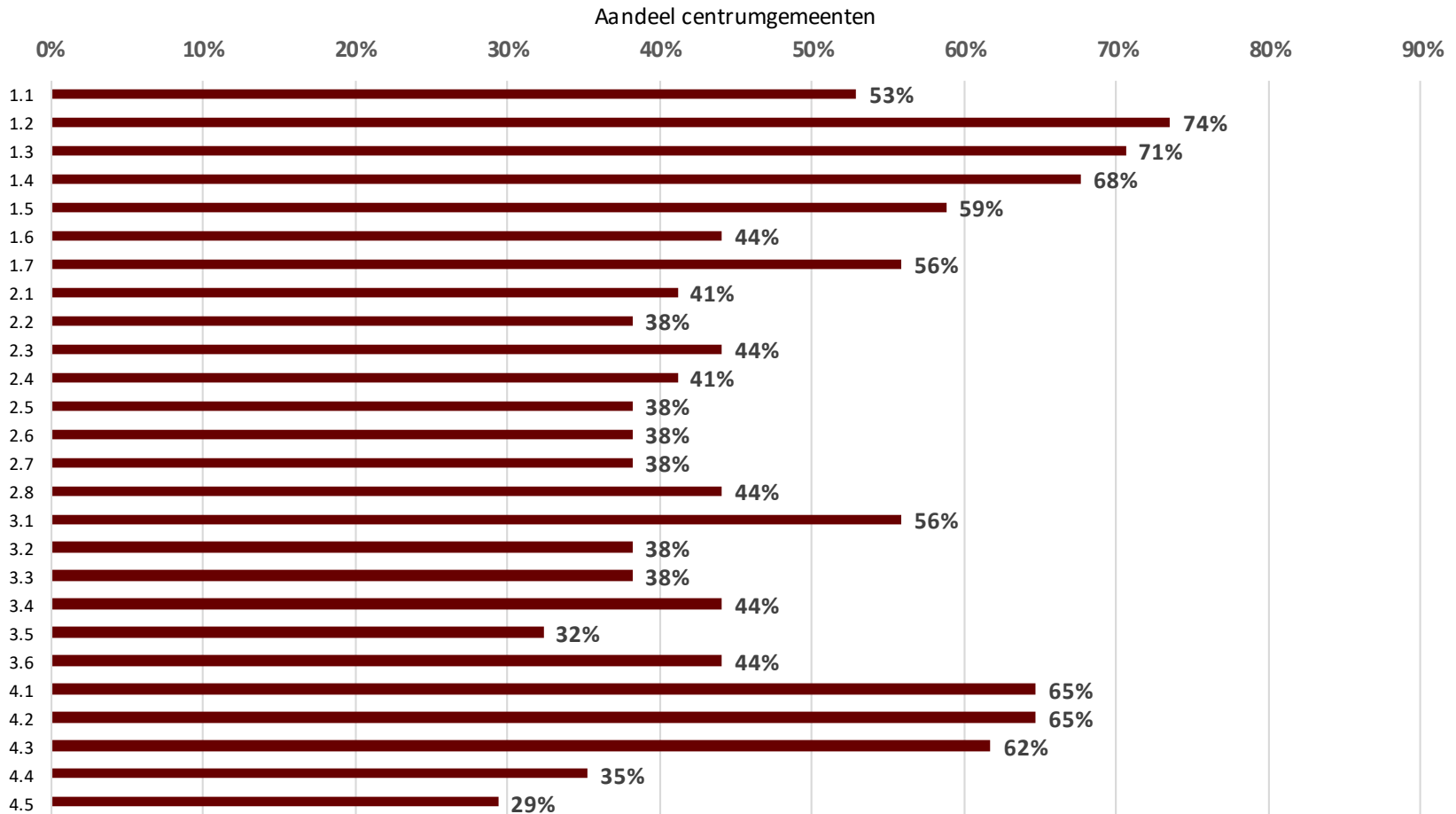

De beschrijvingen van de normen zijn [hier](#) te vinden.

Bijlage V: Scores per norm (4)

Welke normen zouden centrumgemeenten willen opnemen in de opdrachtverlening?

- Maatschappelijke opvang

De beschrijvingen van de normen zijn [hier](#) te vinden.